

Efektivní úroková míra

Ing. Ladislav Čížek, auditor

Rödl & Partner

Vítám vás u dnešního podcastu. V dnešním díle si představíme změny, které by měla přinést nová účetní legislativa v oblasti vykazování úroků.

Text podcastu vychází z verze návrhu nového zákona o účetnictví z 11. listopadu 2024.

Vítám vás u dnešního podcastu. V dnešním díle si představíme změny, které by měla přinést nová účetní legislativa v oblasti vykazování úroků. Téma zaujme zejména střední a velké účetní jednotky – to proto, že mikro a malé účetní jednotky totiž budou moci i nadále vykazovat úroky dle nominální úrokové sazby, tedy té, která je uvedena například ve splátkovém kalendáři. Pro střední a velké jednotky se však věci poněkud komplikují – ale nebojte se, zvládneme to!

Nový zákon o účetnictví přinese významné změny, jež harmonizují české účetní standardy s mezinárodními pravidly, konkrétně s IFRS 9 – standardem pro finanční nástroje. Jedním z klíčových aspektů tohoto přístupu je zavedení principu efektivní úrokové míry, která zásadně mění způsob vykazování nákladů na financování.

Co je efektivní úroková míra a proč ji řešit?

Efektivní úroková míra není jen dalším technickým účetním pojmem. Je to nástroj, který umožňuje přesnější a věrnější zobrazení skutečných nákladů spojených s úvěrovým financováním. Zatímco dosavadní praxe vycházela z nominální úrokové sazby uvedené v úvěrové smlouvě, nový přístup zahrnuje do výpočtu i všechny související transakční náklady – například poplatky za sjednání úvěru, čerpání, zajištění apod. Namísto toho, aby byly tyto náklady účtovány jako jednorázový náklad v období sjednání úvěru, budou se postupně „amortizovat“ během celé doby splácení dluhu. Tím se zajistí, že účetní výkazy budou odrážet skutečné náklady rovnoměrně v průběhu času, což přispívá k lepší srovnatelnosti mezi různými úvěrovými produkty.

Harmonizace s mezinárodními standardy

Nový zákon o účetnictví tak stanoví, že střední a velké účetní jednotky budou nuceny oceňovat své dluhy naběhlou hodnotou. To znamená, že účetní hodnota dluhu bude upravena o vzniklé úroky, vypočtené právě na základě efektivní úrokové míry. Tento postup je inspirován mezinárodními účetními standardy, konkrétně IFRS 9, a má zásadní dopad nejen na vykazování úrokových nákladů, ale i na celkové daňové zatížení společnosti. Hodnota nákladových úroků se totiž stává daňově účinným nákladem, což vyžaduje precizní přístup k jejich stanovení. Změněná metodika vykazování se tak nedotkne pouze „účetních“ ale i daňových poradců.

Z praktického hlediska to znamená, že účetní a auditoři musejí nový přístup důkladně pochopit a implementovat do své praxe. Úrokové náklady vykázané podle splátkového kalendáře se nemusí shodovat s těmi, které budou vypočteny na základě efektivní úrokové míry. Ačkoli je výpočet složitější, lze si jej zjednodušeně představit tak, že transakční náklady – například poplatky za sjednání úvěru, čerpání, ocenění nemovitosti, náklady na právní revizi smluv a podobně – budou rozloženy do doby splácení dluhu, podobně jako kdyby se staly náklady příštích období.

Není ale poplatek jako poplatek. Je důležité upozornit na skutečnost, že ne všechny poplatky spojené s úvěrem se zahrnují do výpočtu efektivní úrokové míry. Podle IFRS 9 – a věřím, že podobný přístup nalezne uplatnění i v nové české účetní legislativě – se rozlišují dva typy poplatků:

- **Poplatky zahrnuté do efektivní úrokové míry:** Patří sem například poplatky za sjednání nebo čerpání úvěru. Ty se postupně amortizují během celé doby splácení.
- **Samostatné poplatky:** Jako příklad lze uvést poplatky za správu účtu, které se vykážou jako náklad okamžitě v daném účetním období.

Představte si následující scénář:

Máte úvěr ve výši 1 000 tis. Kč se sjednanou nominální úrokovou sazbou 8 % ročně. To znamená, že podle smlouvy byste platili za první rok 80 tis. Kč úroků (za druhý rok pak cca 74 tis. Kč úroků). Jednoduché, že?

Nyní si však představte, že banka účtuje ještě poplatek za načerpání úvěru ve výši 20 000 Kč při okamžiku jeho čerpání. Místo toho, aby byl tento poplatek zaúčtován najednou jako náklad období, rozhodnete se ho rozložit do doby splácení – řekněme, že úvěr splácíte 10 let. To znamená, že k úrokům zaplatíte v průměru za dobu splácení každý rok navíc 2 tis. Kč. Při přesném výpočtu to bude v prvním roce 2 814 Kč, v druhém roce 2 741 Kč (a v posledním, desátém roce pak „jen“ 574 Kč navíc oproti nominální výši úroku).

Tento jednoduchý příklad nám ukazuje, jak se nominální úroková sazba liší od efektivní úrokové míry. Nominální sazba odráží jen základní úrokové náklady, jak jsou uvedeny ve smlouvě, zatímco efektivní sazba zahrnuje i rozložené transakční náklady, které celkově zvyšují skutečné finanční zatížení – **a to při nelineárním rozložení těchto nákladů (to je důležité!).**

Závěrem

Celkově lze říci, že zavedení efektivní úrokové míry představuje významný krok vpřed v oblasti vykazování finančních nákladů. Nový zákon o účetnictví tak nejen harmonizuje české účetní standardy s mezinárodními principy, ale zároveň zvyšuje přesnost a transparentnost účetních výkazů. Pro účetní, auditory i daňové poradce je tedy nezbytné osvojit si tento nový přístup, který přinese dlouhodobě lepší informovanost a usnadní finanční analýzy a daňové řízení.

Pokud vás téma zaujalo a máte zájem o konkrétní příklady a způsoby výpočtu efektivní úrokové míry – navštivte náš portál DAUC.cz, kde je tomuto tématu věnovaný samostatný článek, ve kterém najdete příklady a i návody, jak efektivní úrokovou míru stanovit.

Kontrolní otázky:

1. **Jaké klíčové změny přináší nový zákon o účetnictví v oblasti vykazování úroků pro mikro a malé účetní jednotky?**

Žádné – změna (efektivní úroková míra) se týká středních a velkých účetních jednotek.

2. **Proč je efektivní úroková míra výhodnější oproti nominální sazbě?**

Efektivní úroková míra zahrnuje všechny skryté poplatky a transakční náklady, umožňuje srovnatelnost různých úvěrových produktů a zajišťuje správné časové rozlišení nákladů.

3. **Jak se dle návrhu nového zákona o účetnictví (resp. IFRS 9) rozlišují poplatky spojené s úvěrem?**

Poplatky zahrnuté do efektivní úrokové míry, jako například poplatky za sjednání, se amortizují během doby splácení, zatímco samostatné poplatky, například za správu účtu, se vykážou jako náklad okamžitě.

Související odkazy:

- [Nový zákon o účetnictví \(pracovní verze aktualizované verze návrhu\)](#)
- [IFRS 9 – Finanční nástroje](#)